

TILLÄMPNINGSREGLER FÖR HANDLÄGGNING AV EKONOMISKT BISTÅND INOM INDIVID- OCH FAMILJEOMSORGEN

Fastställt av Socialnämnden 2008-05-07, § 73, rev. 2009-06-04, § 100

DEL I, EKONOMISKT BISTÅND

ALLMÄNT OM RÄTTEN TILL BISTÅND	4
Individuell prövning	4
Barnperspektivet	4
Fem viktiga perspektiv	5
Begrepp som används EGT	6
FÖRSÖRJNINGSSTÖD ENLIGT 4 kap. 1 § och 4 kap. 3 § SOL.....	7
RIKSNORM (4 kap. 3 § 1 p)	7
Livsmedel	7
Kläder och skor	7
Lek och fritid	7
Förbrukningsvaror	7
Hälsa och hygien	7
Dagstidning, telefon, TV-avgift	8
Förhöjning av riksnormen	8
Kosttillägg	8
Försörjningsstöd vid umgänge	8
Reducerad norm	9
Akut bistånd	9
Bistånd vid institutionsvistelse eller vistelse i familjehem eller på sjukhus	10
FÖRSÖRJNINGSSTÖD TILL FAKTISK KOSTNAD (4 kap. 1 § SOL)	11
Boendekostnad	11
Hyresrätt	12
Bostadsrätt	12
Egen fastighet	13
Andrahandsboende	13
Inneboende i gemensamt hushåll	14
Inneboende i skilda hushåll	14
Boendekostnad vid speciella förhållanden	14
Bostadslösa	15
Hushållsel	15
Uppvärmning, vatten- och övriga driftskostnader	15
Arbetsresor	15
Hemförsäkring	15
Avgift till fackförening och A-kassa	16
EKONOMISKT BISTÅND TILL SÄRSKILDA ÄNDAMÅL FÖR LIVSFÖRINGEN I ÖVRIGT ENLIGT 4 KAP. 1 § SoL	17
ÖVRIGA LOKALA RESOR	17
Skolkort - SL	17
Umgängesresor	17
Färdtjänst	17
HEMTJÄNSTAVGIFT	18
BARNOMSORGSavgift	18
Avgifter för alternativ barnomsorg	18
FLYTTKOSTNADER	18
Reparationskostnader	18
Magasineringskostnad	18
HEMUTRUSTNING	19
Tv-apparat	19
Dator	19
Tvättmaskin	19
Telefonabonnemang	19
Spädbarnsutrustning	20
SJUKVÅRD	20
Läkarvård och medicin	20
Sjukhusvård	20

Alternativ medicinsk behandling	20
Psykoterapi	20
Tekniska hjälpmedel	20
GLASÖGON	21
Glasögon	21
TANDVÅRD	21
Tandvård	21
RÄTTSHJÄLPKOSTNADER/RÅDGIVNINGSKOSTNADER	22
BEGRAVNINGSKOSTNAD	22
Resor vid nära anhörigs bortgång	22
SKULDER	22
Skuld för barnomsorgsavgift	23
Hyresskuld	23
Kvarskatt	24

INKOMSTER OCH TILLGÅNGAR SOM REDUCERAR EKONOMISKT

BISTÅND	25
FASTSTÄLLANDE AV BEHOV AV EKONOMISKT BISTÅND	25
Exempel på inkomster som i sin helhet reducerar bidragsbeloppet:	25
Inkomster som inte reducerar ekonomiskt bistånd	25
TILLGÅNGAR	26
Sparade medel	26
Bil, båt, motorcykel, husvagn etc	26
Fastighet/bostadsrätt	27
Fritidshus	27

SÄRBESTÄMMELSER FÖR VISSA BIDRAGSSÖKANDE

28	
Föräldrar med minderåriga barn	28
Makar eller sammanboende	28
Övriga sammanboende	28
Ungdomar	29
Hemmaboende ungdomar som har inkomster	29
Ungdomars boende	29
Studerande	29
Pensionärer	30
Arbetslösa	30
Företagare	30
Institutionsplacerade	31
Fickpengar	32
Utländska medborgare	32
Utländsvistelse	32
EU-medborgare	32
Utan uppehållstillstånd	34
Med uppehållstillstånd	35
Kostnader för svenskt medborgarskap	35
Återflyttning till hemlandet	35

ÅTERBETALNING AV EKONOMISKT BISTÅND - SOCIALBIDRAGS- BEDRÄGERI

36	
Återbetalning av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § och 4 kap. 2 § SoL	36
Återkrav av försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL	36
Förskott på förmån	36
Arbetskonflikt	36
Förhållanden som den enskilde inte kan råda över	37
Återbetalning av hjälp som utbetalats på felaktiga grunder	37
Socialbidragsbedrägeri	37

ALLMÄNT OM RÄTTEN TILL BISTÅND

Reglerna i socialtjänstlagen (SoL) innebär att var och en i första hand har ett eget ansvar för att tillgodose sitt behov och att det ekonomiska biståndet i princip ska vara en tillfällig hjälp. Socialtjänsten ska hjälpa den enskilde på så sätt att han eller hon kan uppnå egen försörjning.

Den som inte själv eller på annat sätt kan tillgodose sina behov har rätt till bistånd från socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt enligt 4 kap.1 § SoL. Alla personer ska ha rätt till insats efter behov. Det kan gälla ekonomiskt bistånd, socialt stöd och vård- och behandlingsinsatser. Helt eller delvis avslag på en ansökan om bistånd får överklagas med förvaltningsbesvär.

Den sökande ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Skälig levnadsnivå innebär inte bara en nivåbestämning utan ger också uttryck för vilken form av insats, vård och behandling, andra stödformer eller ekonomiskt bistånd som kan komma ifråga. Vad som är skälig levnadsnivå när det gäller de dagliga levnadsomkostnaderna (riksnormen) finns angivet i lagen. Nivån är baserad på Konsumentverkets beräkningar och beslutas av regeringen årligen. I övrigt bör biståndet vara i nivå med vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig.

Individuell prövning

Det övergripande målet i arbetet med ekonomiskt bistånd är att varje hushåll så snart som möjligt blir oberoende av bistånd eller minskar sitt behov så mycket som möjligt genom att gå över till annan försörjning. Handläggningen ska ske med bibehållen respekt för den enskildes rättssäkerhet och integritet. Hänsyn måste tas till individens hela livssituation. Krav på den biståndssökande ska anpassas efter den enskildes individuella förmåga och förutsättningar.

Grund för beslut om bistånd är den individuella prövningen, inte att tillämpningsreglerna är utformade på ett visst sätt. Om den enskilde har medverkat på begärt sätt till utredningen kan ansökan endast avslås om det står klart, att den sökande kan klara sig utan det sökta biståndet eller att behovet tillgodoses eller har kunnat tillgodoses på annat sätt. Tillämpningsreglerna ska ses mot den bakgrunden och vara till en hjälp i arbetet, men får inte tolkas som absoluta regler. Behovsprövningen får aldrig ersättas av enbart ekonomisk prövning.

Barnperspektivet

Barn och ungdomars ställning har stärkts genom att socialtjänstlagen har kompletterats med ett barnperspektiv. Detta barnperspektiv grundar sig på FN:s konvention om barnets rättigheter som antogs av generalförsamlingen 20 november 1989. Sverige ratificerade konventionen 29 juni 1990, vilket innebär att man förbundit sig att respektera principerna och bestämmelserna i konventionen. I Sverige omfattar konventionen alla barn och ungdomar under 18 år. Bestämmelserna i lagen utgår från de artiklar i FN:s barnkonvention som behandlar barns rätt:

- Till liv och utveckling
- Till trygghet och skydd
- Att uttrycka sin mening i frågor som berör barnet själv

Konventionen, som består av totalt 54 artiklar, kan sammanfattas med orden "barn ska respekteras" och de grundläggande artiklarna är 1, 2, 3 och 4.1 dessa anges vilka som omfattas av begreppet barn, barnets rätt att inte diskrimineras och rätten till likvärdiga livsvillkor oavsett bakgrund, att barnets bästa ska sättas främst vid alla åtgärder som rör barn, samt att staterna ska vidta de åtgärder som behövs för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen.

Detta gäller även om beslut om ekonomiskt bistånd och innebär att konsekvenser av olika lösningar måste analyseras och vägas mot varandra med hänsyn till barnets behov och situation. (se även 1 kap. Socialtjänstens mål)

Barn och ungdomar ska ses som unika individer med egna behov och uppfattningar. Detta betyder att även barnens situation ska uppmärksammas när föräldrarna ansöker om ekonomiskt bistånd. Utsatta grupper ska särskilt beaktas, exempelvis barn som lever i familjer där det förekommer missbruk och/eller psykisk ohälsa, men också barn i familjer som under lång tid (mer än 1 år) levt på ekonomiskt bistånd eller under gällande norm för ekonomiskt bistånd.

När ett beslut fattas med hänvisning till barnperspektivet, ska analysen av bedömningen klart framgå i beslutet.

Fem viktiga perspektiv

Följande fem perspektiv ska prägla handläggningen, bedömning och beslut angående ekonomiskt bistånd:

- Barnets bästa
- Låginkomstnivå
- Helhetssyn
- Tillgänglighet
- Respekt

När beslut rör barn ska särskilt beaktas vad hänsynen till barnens bästa kräver. I ärenden där det finns barn i familjen ska konsekvenserna för barnen av det beslut som avses att fattas alltid övervägas. Vid avslagsbeslut ska det dokumenteras att detta har skett.

Biståndet ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig. En helhetslösning av den sökandes behov och förmåga ska alltid göras. När det gäller tillgängligheten menas till exempel att det alltid ska finnas någon tillgänglig på förvaltningen som kan svara på frågor eller göra en akut bedömning samt att väntetiden för besök normalt inte böra vara mer än två veckor. Den enskilde ska alltid bemötas med respekt.

Begrepp som används EGT

Med EGT (ekonomisk grundtrygghet) menas vad som behövs för den dagliga livsföringen, det vill säga försörjningsstöd enligt 4 kap. 3§ SoL. Detta utgörs av normen plus vid behov tillägg för skäligen kostnad för övrigt försörjningsstöd till boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring och avgift till fackförening/arbetslöshetskassa.

Behovsperiod

Långvarigt behov: mer än 12 månader

Längre behov: 4-12 månader

Kortvarigt behov: 3 månader eller mindre

Särskilda bestämmelser för olika grupper - brottsoffer

Kap. 5 SoL 11 §: Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp.

Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Socialnämnden ska också särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp.

Kvinnor som misshandlats fysiskt eller psykiskt eller på annat sätt blivit utsatta för övergrepp är en kategori hjälpsökande som särskilt ska uppmärksammas. Det är viktigt att prioritera dessa kvinnor med att erbjuda snabb hjälp. Hjälpen kan vara ekonomiskt bistånd till uppehälle eller annat boende. För kvinnor kan kontakt med olika kvinnoorganisationer etableras. Vid bedömning av biståndsbehovet bör det utredas hur kvinnans situation påverkas om bistånd inte beviljas och vad som kan behövas för att avhjälpa eller förhindra fortsatt nödsituation. Finns det barn i familjen ska särskilt barns situation och behov bedömas.

FÖRSÖRJNINGSTÖD ENLIGT 4 kap. 1 § och 4 kap. 3 § SoL

Försörjningsstödet består av två delar. Dels den del som utgör riksnormen, som är lika för alla, dels de poster som varierar individuellt. Försörjningsstödet omfattar sådana poster som är regelbundet återkommande.

RIKSNORM (4 kap. 3 § 1 p)

Budgetposter

- Livsmedel
- Kläder, skor
- Lek, fritid
- Förbrukningsvaror
- Hälsa och hygien
- Dagstidningar, telefon, TV-avgift

Livsmedel

Utgångspunkten är en näringsmässigt fullvärdig och varierad kost. Det förutsätts att all mat tillreds hemma.

För barn under skolåldern finns två olika normer, en som innefattar livsmedel till alla måltider och en som utesluter lunchen fem dagar i veckan. I Järfälla används normen som innefattar livsmedel till alla måltider i hemmet.

Kläder och skor

Kostnadsberäkningen täcker det vardagliga klädbehovet för hela året. Utgifter för kemtvätt och skoreparationer ingår.

Lek och fritid

Avser aktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet till, t ex att läsa böcker, lyssna på musik och att utöva lek och idrott.

Förbrukningsvaror

Här ingår kostnader för rengöring, skötsel och vård av bostaden samt klädvård.

Hälsa och hygien

Budgetposten ska täcka kostnader för dagligvaror, som behövs för den personliga hygien som till exempel tvål, tandkräm, mensskydd, samt tjänster som hårklippning. För barn under 3 år ingår blöjor. Om barnet behöver blöjor efter den åldern får handläggaren göra en individuell bedömning om högre post under denna rubrik ska beviljas.

Dagstidning, telefon, TV-avgift

Här ingår kostnad för en årsprenumeration av dagstidning samt Tv-licens. För telefon ingår fasta avgifter och samtalsavgifter.

Förhöjning av riksnormen

Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl kan försörjningsstödet enligt norm beräknas till en högre nivå. Det kan gälla när någon har förhöjda kostnader för en eller flera poster som ingår i riksnormen och dessa kostnader inte täcks av annan ersättning som t ex handikappersättning eller vårdbidrag. Förhöjda kostnader kan bero på till exempel behov av särskild kost eller kostnader i samband med umgänget med barnen för umgängesföräldern.

Kosttillägg

Skäl till behov av särskild kost ska alltid styrkas med läkarintyg. Det ska framgå av läkarintyget hur länge läkarens bedömning gäller. Tillägg kan göras för fördyrad kost enligt Konsumentverkets beräkningar av förhöjda matkostnader vid olika kostbehov.

Om den sökande har väsentligt ökade matkostnader, ska möjligheten till handikappersättning undersökas.

Vid vissa sjukdomar kan den sökande vara i behov av särskilt näringstillskott. I de fall näringstillskott är ordinerat av läkare kan normen höjas med merkostnaden, om det inte står helt klart att näringstillskottet ersätter vanlig mat och inte innebär någon merkostnad.

Försörjningsstöd vid umgänge

Umgängeskostnader utgör förhöjd kostnad för umgängesförälder. Försörjningsstödet för barn som är tillfälliga medlemmar i ett hushåll omfattar följande poster:

- Livsmedel
- Lek och fritid
- Förbrukningsvaror
- Hälsa och hygien

Bistånd till umgängeskostnader beviljas i regel för 6 dagar/månad. Under sommaren och vid större helger får antalet dagar anpassa till överenskommelse mellan föräldrarna om den är skälig. Rätten till umgänge bör kontrolleras och framgå av dom, avtal eller intyg från boendeföräldern. Vid gemensam vårdnad när barnet bor växelvis hos båda föräldrarna ska normalt inkomster och utgifter som rör barnet delas lika mellan föräldrarna och halv månadsnorm för barnet räknas in i den biståndssökande förälderns försörjningsstöd.

Reducerad norm

Reducerat försörjningsstöd till t ex matpengar och/eller hyra ska utbetalas endast om det finns särskilda skäl i det enskilda fallet.

Följande situationer kan bli aktuella:

- Den sökande har haft inkomster till sin försörjning men använt dem på annat sätt, tappat eller blivit bestulen på inkomster och därför saknar medel till sitt uppehälle.
- Det är uppenbart att den enskilde inte har vissa kostnader som ingår i försörjningsstödet eller att han eller hon inte använder biståndet till avsett ändamål.
- Den sökande har avböjt deltagande i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet eller avstått från arbete.
- Den sökande har avböjt andra erbjudna insatser som syftar till att personen på sikt blir självförsörjande.

Akut bistånd

Beslut om akut bistånd ska i möjligaste mån föregås av sedvanlig utredning. Är tiden mycket knapp bör i varje fall följande överväganden göras:

- Är det en akut nödsituation?
- Känner sökanden till socialtjänstens normer och beräkningsgrunder och har tidigare fått information om dem?
- Finns barn i familjen?
- Finns sjukdom hos den sökande som skulle kunna förvärras om personen inte får hjälp?
- Har sökanden medicinska eller sociala problem som medför svårigheter att ta eget ansvar för sin situation?
- Kan sökanden få hjälp från släkt och vänner?
- Är behovet av hjälp återkommande trots egen försörjning?

Bistånd till personer som regelmässigt har egna inkomster över försörjningsstödet nivå ska prövas restriktivt och endast beviljas för att avvärja akuta nödsituationer.

Till personer där man befarar att beviljat bistånd inte används till rätt ändamål, kan rekvisition vara en lämplig utbetalningsform. Denna möjlighet ska tillämpas restriktivt.

Sökanden som tappat pengar eller blivit bestulen kan få avslag om det är uppenbart att fakta kring den beskrivna situationen inte är trovärdig. Innan beslut i dessa ärenden kan tas måste händelsen polisanmälas och verifieras. Sökanden ska också ha undersökt om ersättning via hemförsäkring kan utgå. Möjligheten att återbetala beviljat bistånd ska utredas.

Bistånd vid institutionsvistelse eller vistelse i familjehem eller på sjukhus

Fickpengar kan beviljas vid vistelse på behandlingshem, sjukhus eller familjehem om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst eller ingår i behandlingskostnaden.

Fickpengar är ett reducerat försörjningsstöd där följande poster ingår:

- Hälsa och hygien
- Kläder och skor
- Lek och fritid
- Dagstidning, telefon och TV-avgift.

Aktuellt månadsbelopp för fickpengar fås genom summering av beloppen i dessa poster.

Hela posten tas med trots att TV-avgift inte behöver betalas med fickpengar.

Överskottet får kompensera den sökandes något dyrare kostnader för tidningar och telefon.

FÖRSÖRJNINGSTÖD TILL FAKTISK KOSTNAD (4 kap. 1 § SOL)

Vid behov ska skälig kostnad för följande budgetposter ingå i försörjningsstödet:

- Boendekostnad
- Hushållsel
- Arbetsresor
- Hemförsäkring
- Fackavgift inkl A-kassa

Boendekostnad

Utgångspunkten ska vid bedömning av skälig boendekostnad och boendestandard vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig. Om bostadskostnaderna bedöms vara för höga i förhållande till vad som är skäligt för det aktuella hushållet är det rimligt att ställa krav på byte av lägenhet.

Tillsammans med boendekostnaden ska även storleken på bostaden är skälig. Vägledande boendestandard, köket oräknat, är ett rum per person, vuxen eller barn.

Krav på byte är främst motiverat vid långvarigt hjälpbehov. Tillsammans med boendekostnaden ska även storleken på bostaden är skälig. Det ska beaktas att barn med stigande ålder kan ha behov av möjlighet till avskildhet. Det är rimligt att barn delar rum om det inte finns synnerliga skäl som talar emot det.

Innan ett hushåll ställs inför kravet att byta bostad ska följande faktorer beaktas:

- Bostadens storlek i förhållande till familjemedlemmarnas antal.
- Betydande sociala konsekvenser av en flyttning. Detta gäller särskilt barnfamiljer där konsekvenser för till exempel skolgång, barnomsorg och socialt nätverk vägs in.
- Sökandens ålder och hälsotillstånd samt möjlighet att genomföra en flyttning.
- Sökandens möjlighet att bli godkänd som hyresgäst vid byte på grund av exempelvis betalningsanmärkningar, tidigare hyresskulder eller otillräckliga inkomster.
- Sökandens möjlighet att i framtiden med egna inkomster själv klara hyran.

Om socialtjänsten efter ovanstående överväganden kommer fram till att sökanden ska uppmanas att ändra sin bostadssituation, ska skäligt rådrum (max sex månader) ges för att genomföra flyttning eller på annat sätt sänka boendekostnaden.

Om sökanden har oskäligt hög hyra och bedöms kunna flytta men avstår från försök att sänka sin boendekostnad, kan bistånd till hyran nedsättas till nivån för högsta godtagbara kostnad.

Om någon under pågående biståndsperiod anser sig behöva byta bostad och detta medför ökad boendekostnad ska detta ske i samråd med socialtjänsten. Om den sökande flyttar till dyrare boende utan att samråda med socialtjänsten ska den tidigare lägre hyran beviljas.

Högsta godtagbara hyreskostnad, "hyrestaket":

<u>Lägenhetsstorlek</u>	<u>Maxhyra</u>
1 rum och kök	5 000:-/mån
2 rum och kök	6 500:-/mån
3 rum och kök	7 000:-/mån
4 rum och kök	8 000:-/mån
5 rum och kök	9 000:-/mån

Hyresrätt

Hela hyran beviljas som tillägg till riksnormen under förutsättning att den ryms inom antagen norm för skälig hyreskostnad.

I allt större utsträckning erbjuder numera bostadsföretagen extra utrustade lägenheter. Detta innebär att man mot ett månatligt hyrestillägg kan få t ex diskmaskin, inglasad balkong, skåpluckor i ädelträ et cetera. En sökande som själv beställer extra utrustning till lägenhet ska upplysas om att ekonomiskt bistånd inte utgår till detta. Detta gäller inte om lägenheten vid förhyrning redan är försedd med extra utrustning. Hyran måste dock som alltid vara skälig.

Hänsyn vid behovsbedömningen ska tas till familjens storlek, sammansättning, hälsotillstånd, förekomst av rörelsehinder och övriga omständigheter som kan anses skäliga.

Grundinställningen är att man inte ska byta till en dyrare lägenhet om man inte har egna inkomster.

Kostnader för medlemskap i hyresgästföreningen och p-plats/garage härrör från ett separat avtal mellan hyresgästen och hyresvärden för vilka det ej kan utgå ekonomiskt bistånd.

Bostadsrätt

Vid kortvariga (max tre månader) boståndsbehov bör den sökande i första hand uppmanas att söka anstånd med eventuellt lån i sin bank.

Vid beräkning av boendekostnaden för bostadsrätts- eller andelslägenhet kan, förutom månadsavgiften, ingå räntor och amorteringar på lån, som tagits för att inköpa bostaden. Den del som utgör amortering kan i sådana fall betraktas som ett eget sparande till vilket ekonomiskt bistånd inte ska utgå. Ekonomiskt bistånd kan utgå om den sammanlagda kostnaden för bostadsrättsavgiften (hyra) plus 70 procent av räntekostnaderna för bostadslånet inte överstiger kommunens norm för skälig boendekostnad.

Om skattejämkning inte sökts, ska den enskilde uppmanas att omedelbart göra det hos skattemyndigheten.

Egen fastighet

Vid kortvariga (max tre månader) biståndsbehov bör den sökande i första hand uppmanas att söka anstånd med eventuella lån i sin bank.

En genomsnittlig månadshyra måste räknas fram. I denna ingår exempelvis ränta på lån till fastigheten, tomträttsavgift, uppvärmningskostnader, utgifter för vatten, försäkring, sophämtning och eventuell vägunderhåll. Amorteringar däremot får inte ingå i "hyran". Det framräknade genomsnittliga månadsbeloppet jämförs med socialnämndens norm för skälig bostadskostnad.

Kostnaden för att bo i en egen fastighet kan normalt endast beviljas vid ett kortvarigt behov av bistånd understigande sex månader.

Om den ekonomiska utredningen visar att inkomsterna inte bara tillfälligt är otillräckliga för att klara fastighetskostnaderna, bör den sökande uppmanas att försälja fastigheten. Bankerna brukar acceptera anstånd med betalning om fastigheten lämnas till försäljning. Utgångspunkten för bedömningen är att villan är en realiserbar tillgång, som om den säljs, kan undanröja bidragsbehovet. En individuell bedömning måste göras av de alternativ som står till buds för den enskilde. En förutsättning är att det är möjligt att skaffa annan bostad.

Sökanden ska uppmanas att omedelbart ansöka om skattejämkning hos skattemyndigheten.

Andrahandsboende

Ett av hyresvärden godkänt andrahandskontrakt ska eftersträvas, men kan inte krävas, utom i de fall då hushållet genom att hyra utan godkänt andrahandskontrakt, går miste om bostadsbidrag. Det gäller barnfamiljer och personer 18-28 år som genom bostadsbidrag kan tillgodose sitt behov helt eller delvis på annat sätt än genom försörjningsstöd.

För andrahandsboende gäller beträffande skälig standard och kostnad, krav på flyttning, et cetera, samma regler som vid förstahandskontrakt. Begärd andrahandshyra ska accepteras om den är skälig utifrån den sökandes behov. Socialtjänsten har ingen rätt att utreda förstahandshyresgästens förhållanden. Är hyran högre en genomsnittet enligt RFV:s normer och biståndsbehovet mer än kortvarigt, ska sökanden på samma sätt som vid förstahandskontrakt uppmanas sänka sina boendekostnader, om det inte finns skäl som talar emot. Följande gäller speciellt vid andrahandsboende:

Ett hyresavtal mellan sökanden och förstahandshyresgästen ska alltid uppvisas. Detta bör innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyrans storlek och vad som ingår i hyran. Lägenhetens adress ska framgå. Förstahandskontrakt eller hyresspecifikation ska begäras in, men kan inte uppställas som krav för rätt till försörjningsstöd.

Hembesök ska alltid göras vid andrahandsboende eller inneboende för att kontrollera kontraktets riktighet, att lägenheten existerar, antalet boende i bostaden och att personen kan anses vistas i kommunen. Den sökande ska vara folkbokförd på adressen. Undantag från detta ska godkännas av IFO-chefen.

Om dessa villkor inte kan uppfyllas måste en individuell bedömning göras utifrån den sökandes sociala situation och möjligheter att skaffa annat boende.

Den sökande informeras om att hyresvärden har rätt att säga upp förstahandshyresgästen om han får vetskap om andrahandsuthyrning utan hans godkännande, och att den sökande då riskerar att bli bostadslös.

Norm: Om lägenheten uthyrs omöblerad godkänns inte något påslag på grundhyran. Tillägg för el kan dock göras. Vid uthyrning av en möblerad lägenhet gäller generellt att ett påslag på 10 procent kan godkännas. Vid uthyrning av bostadsrätt tar man inte hänsyn till räntekostnader.

Anmälningavgift till bostadsförmedling ska betraktas som en kostnad för boende och kan beviljas med skäligt belopp till bostadslös sökande.

Inneboende i gemensamt hushåll

För inneboende personer, där hushållsgemenskap föreligger, ska personen betraktas som ensamstående men med gemensamma hushållskostnader. Det kan röra sig om förälder, som är inneboende hos vuxna barn eller person över 20 år, som bor hos föräldrar.

Endast om bostaden införskaffats för att inneboende ska få plats och boendekostnaden därvid ökat, ska bistånd till hyresdel beviljas. Den beräknas då som för hemmaboende vuxet barn.

Andelsbegreppet ska användas det vill säga varje rum räknas som 2 andelar, köket som 1 andel. Exempel: Bostad om 3 rok, hyra 6 000:-.

Dela lägenhetens hyra (exklusive eventuellt bostadsbidrag) med 7 (6 000:7 x 2).

Ungdomen ska då enligt det här räkneexemplet betala 1 714:-/månad i inneboendehyra.

Ungdom under 22 år utan egna inkomster som tecknat hyresavtal

Huvudregeln är att bistånd till boendekostnad inte ska beviljas om hyresavtalet tecknas under period då den sökande saknar inkomst och möjlighet att själv betala hyran.

Inneboende i skilda hushåll

Med ovanstående avses en ensamstående eller en familj, som hyr ett rum hos en främmande hyresvärd och där man inte har gemensamt hushåll. Dessa personer har rätt att få norm som ensamstående eller familj. Vilka avdrag, som ska göras från normen beror på vad, som ingår i hyran enligt hyresöverenskommelsen.

Skälig boendekostnad, maximalt 3 000 kronor.

Boendekostnad vid speciella förhållanden

Ekonomiskt bistånd till boendekostnader då någon är häktad, intagen på kriminalvårdsanstalt eller på behandlingshem kan utgå efter individuell prövning om vistelsen blir max sex månader och lägenheten inte kan hyras ut.

Bostadslösa

Enligt 4 kap. 1 § SoL har den som inte själv kan tillgodose sina behov rätt till bistånd för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Det kan innebära att personer som saknar möjligheter att ordna eget boende kan ha rätt till tillfälligt boende i till exempel vandrarhem eller härbärke.

Bostadslösa barnfamiljer ska alltid prioriteras och kan beviljas bistånd till boende på vandrarhem eller dylikt.

Hushållsel

Bistånd ska beviljas till skälig kostnad. Den enskilde har rätt till den faktiska kostnaden om den är rimlig och kommunen kan inte hänvisa till schabloner eller genomsnittskostnad för olika hushållstyper. Vägledning går att finna i konsumentverkets beräkningar över genomsnittlig förbrukning - www.konsumentverket.se

När vuxna som inte är gifta/sambos, delar lägenhet ska en anpassning till förhållandena i det enskilda fallet göras. Den fasta avgiften för abonnemanget ska dock alltid lägenhetsinnehavaren stå för. Övriga i hushållet kan beviljas bidrag till sin del av förbrukningen om de begär det. Kostnaden för förbrukningen delas då på antal personer i hushållet.

Uppvärmningsel, vatten- och övriga driftskostnader

Kostnader för uppvärmning, vatten samt övriga nödvändiga driftskostnader kan beviljas mot uppvisande av faktura om den bedöms som skälig.

Arbetsresor

Bistånd till SL-kort kan beviljas dem som har förvärvsarbete, deltar i arbetsmarknadsåtgärder eller är SFI-studerande (svenska för invandrare).

Den som bor på gångavstånd, det vill säga närmare än cirka 2 km från sin dagliga sysselsättning, beviljas inte ersättning för resor. Individuell bedömning av behovet av månadskort ska göras för dem som behöver resa mindre än 5 dagar i veckan. Billigaste alternativ månadskort/rabatthäfte.

Hemförsäkring

Bistånd ska beviljas till skälig kostnad. Vägledning kan hämtas av Konsumentverkets beräkningar av genomsnittskostnad för hemförsäkring hos olika hushållstyper. Det bör även här observeras att schabloner endast får användas som stöd vid bedömningen. I de fall den sökande har års- eller halvårsbetalningar ska han uppmanas begära månads- eller kvartalsinbetalningar.

Alla som är folkbokförda på en adress, täcks av lägenhetsinnehavarens hemförsäkring. Det gäller personer som har någon form av hushållsgemenskap med lägenhetsinnehavaren, till exempel unga vuxna som bor kvar hemma hos föräldrarna eller syskon eller kamrater som delar lägenhet. Inneboende utgör undantag och ska uppmanas skaffa en egen hemförsäkring.

Avgift till fackförening och A-kassa

Bistånd ska beviljas för avgift till fackförening och erkänd arbetslöshetskassa med det belopp som gäller för den organisation den sökande tillhör. I de fall det är möjligt att få reducerad avgift ska i första hand sådan ansökan göras.

EKONOMISKT BISTÅND TILL SÄRSKILDA ÄNDAMÅL FÖR LIVSFÖRINGEN I ÖVRIGT ENLIGT 4 KAP. 1 § SoL

I detta avsnitt ges riktlinjer för ekonomiskt bistånd till ändamål som utöver försörjningsstödet prövas enligt 4 kap. 1 § SoL.

ÖVRIGA LOKALA RESOR

Utöver arbetsresor kan ett SL-kort beviljas om den enskilde har behov av regelbundna resor på grund av vård och behandling. Biståndet till månadskortet beviljas i dessa fall under den pågående behandlingstiden. För övriga behov kan två SL-remsor beviljas.

Skolkort - SL

Skolkort på SL för barn och ungdomar prövas och beviljas av skolan. Om föräldrar valt att placera sina barn i andra skolor än de som ligger närmast hemmet, bör bistånd till skolkort ej beviljas om det ej är uppenbart att det ur ett barnperspektiv finns skäl att bifalla sådan ansökan.

Tilläggskort kan beviljas till ungdomar som deltar i aktiviteter långt från hemmet, om sådana aktiviteter är av stor betydelse för den unges utveckling.

Umgängesresor

Båda föräldrarna har gemensamt ansvar för att barns behov av umgänge tillgodoses. Den förälder som barnet bor hos ska ta del av kostnaderna efter ekonomisk förmåga och vad som är skäligt i förhållande till bådasy ekonomi. Den förälder som ska utöva umgänge har dock huvudansvaret för kostnaderna.

Om föräldrar tillsammans inte har råd eller inte kommer överens om hur resekostnaden ska betalas kan bistånd till umgängesresa beviljas med en resa i månaden med billigaste färd sätt inom Sverige. Handläggaren ska verka för att finna en samförståndslösning mellan föräldrarna om de inte är överens.

Bistånd till kostnader för långväga och dyrbara utlandsresor för att möjliggöra regelbundet umgänge ingår ej i begreppet skälig levnadsnivå. Bistånd kan ej utgå till sådana resor. Resekostnaden ska jämföras med vad en låginkomsttagare har råd att bekosta. Rätten till umgänge ska kontrolleras och framgår av dom, avtal eller intyg från vårdnadshavaren.

Färdtjänst

Faktisk kostnad för färdtjänst ska räknas in i månadsbehovet i stället för SL-kort.

HEMTJÄNSTAVGIFT

Hemtjänsttaxan är inkomstrelaterad. Om någon söker bistånd till hemtjänstavgift ska i första hand undersökas om rätt avgift har debiterats. Den sökande kan också hänvisas till äldreheten alternativt handikappheten för eventuell prövning om jämkning eller reducering av avgiften.

BARNOMSORGSavgIFT

Barnomsorgsavgift utgör skäligen kostnad. Barnomsorgstaxan är inkomstrelaterad.

Avgifter för alternativ barnomsorg

Beviljas enligt samma norm och samma belopp som om den kommunala barnomsorgstaxan tillämpas.

FLYTTKOSTNADER

Bistånd kan beviljas till sökande som har försörjningsstöd eller inkomster i nivå med riksnormen. Biståndsbehovet ska prövas restriktivt utifrån följande: Behov av och orsak till flyttningen (till exempel hälsoskäl, sociala omständigheter, billi gärbostad). Egen förmåga att ordna flyttning med hjälp av anhöriga och vänner.

Biståndet ska i första hand gälla hyra av flyttbil inklusive kostnad för försäkring och bensin. Det krävs särskilda skäl för att godta anlåtande av flyttfirma. Detta gäller även för flyttning till annan ort inom Sverige.

Reparationskostnader

Avser kostnader för reparation på grund av onormalt slitage eller skadegörelse i hyreslägenhet. Biståndsprövningen ska vara restriktiv och bistånd endast beviljas om kostnaden utgör ett hinder för den sökande att genomföra en flyttning. Det ska finnas medicinska och/ eller sociala skäl till bostadsbytet. Besiktningssprotokoll från hyresvärden ska inhämtas som beslutsunderlag.

Magasineringskostnad

Kostnader för magasinering av möbler kan i vissa speciella fall beviljas.

Bistånd till magasinering av bohag kan utgå i maximalt 4 månader.

Magasineringsavtalet är mellan magasineringsfirman och den enskilde som även själv ska göra beställning av magasinering. Socialförvaltningen ska ej åta sig ansvarsförbindelser gentemot magasineringsfirman.

HEMUTRUSTNING

Ansökan om bidrag till hemutrustning ska behandlas restriktivt. Om biståndsbehovet bedöms som kortvarigt kan bistånd utgå till basutrustning, det vill säga den hemutrustning som krävs för att ett hem ska fungera. I annat fall kan bidrag till nödvändig hemutrustning ges om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. För att kunna bedöma behovet ska hembesök göras.

I de fall den sökande helt eller delvis saknar basutrustning ska behovet prövas med hänsyn till exempelvis den sökandes ålder och framtida förmåga att själv skaffa den nödvändiga utrustningen samt naturligtvis med hänsyn till de möbler som den enskilde redan har.

Vid skilsmässa kan under speciella omständigheter någon av parterna få behov av kompletterande basutrustning som de själva inte kan tillgodose. Bodelning bör då ha skett.

Unga människor som flyttar från föräldrahemmet är i normala fall inte berättigade till bistånd till hemutrustning.

Basutrustning består av:

Sova: Säng med bäddutrustning 4 procent av basbeloppet

Äta: Bord, stolar, husgeråd, städmaterial, lampor och gardiner 12 procent av basbeloppet.

Bistånd till basutrustning kan beviljas med maximalt 16 procent av basbeloppet för en ensamstående och med 5 procent av basbeloppet för varje övrig familjemedlem.

Tv-apparat

Om särskilda sociala skäl föreligger kan bistånd till inköp av TV beviljas. Som sociala skäl räknas att barn finns i familjen. Maximalt belopp som kan beviljas är 5 procent av basbeloppet.

Dator

Om särskilda sociala skäl föreligger kan bistånd till inköp av begagnad dator beviljas. Som sociala skäl räknas att barn finns i familjen. Maximalt belopp som kan beviljas är 5 procent av basbeloppet.

Tvättmaskin

Normalt bör tvätt ske i fastighetens gemensamma tvättstuga. Bistånd till egen tvättmaskin i bostaden kan endast utgå om sökanden har starka medicinska skäl och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt till exempel genom handikappersättning.

Telefonabonnemang

Huvudprincipen är att ej bevilja abonnemang oavsett form av telefoni.

Spädbarnsutrustning

Bistånd till spädbarnsutrustning kan beviljas den som fått ekonomiskt bistånd eller levt i nivå med socialbidragsnormen de senaste 3 - 6 månaderna. Förutsättning för utbetalning är att den sökande inte har någonting sedan tidigare och inte har möjlighet att få eller låna begagnad utrustning. Detta innebär att prövningen blir annorlunda när någon får sitt andra, tredje barn och så vidare, mot när man får sitt första.

I utrustningen bör ingå barnsäng med tillbehör, utrustning för bad och matning, basutrustning kläder samt begagnad barnvagn.

Norm: Max 8 av basbeloppet samt max 3 procent av basbeloppet för begagnad barnvagn.

SJUKVÅRD

Läkarvård och medicin

För läkarvård kan bistånd utgå med faktisk kostnad för avgifter vid läkarbesök och läkarföreskriven medicin och behandling som ingår i högkostnadsskyddet. Ersättning för medicinkostnader upp till högkostnadsskyddet beviljas mot uppvisande av kvitton. Kvitton äldre än tre månader ersätts ej.

Det utgår ej bistånd till receptfri medicin, andra apoteksvaror eller hälsokostpreparat. Undantag kan göras för allergimedieiner och avlusningsmedel i de fall den sökande kan styrka behovet av dessa.

Sjukhusvård

Kostnad för sjukhusvård uttas även för den som saknar inkomst. Om någon erhåller försörjningsstöd och dygnskostnaden överstiger matnormen per dag, beviljas mellanskillnaden.

Alternativ medicinsk behandling

Vid ansökan om vissa behandlingar såsom akupunktur, zonterapi eller liknande ska utredningen omfatta landstingets möjligheter att ge efterfrågad eller alternativ behandling. Bistånd till alternativ behandling beviljas i princip inte.

Psykoterapi

Behov av psykoterapi, som är styrkt av psykiatrisk expertis inom landstinget, faller inom ramen för landstingets ansvar. Sökande hänvisas till den öppna psykiatriska mottagningen eller liknande. Ekonomiskt bistånd till terapi beviljas inte i normalfallet. Om det i undantagsfall beviljas ska kostnaden accepteras som godtagbar utgift vid normberäkningen.

Tekniska hjälpmedel

Bistånd beviljas efter sedvanlig ekonomisk prövning till egenavgiften för läkarföreskrivna hjälpmedel som till exempel hörapparat, batterier, om behovet inte kan tillgodoses via landstinget eller försäkringskassan.

GLASÖGON

Glasögon

Den sökande ska uppvisa kostnadsförslag från legitimerad optiker som styrker behovet av glasögon och vad som ingår i begärt pris. Skälig kostnad för glasögon är det paketpris som de flesta optiker erbjuder.

Om det finns medicinskt behov av till exempel särskild slipning eller behandling av glaset ska behovet styrkas av optiker eller ögonläkare. Den extra kostnaden ska godtas om den speciella slipningen eller behandlingen är det enda alternativet för att korrigera den sökandes synfel. För bågar i dessa fall beviljas max 1,5 procent av basbeloppet. När det gäller glasögon till barn är en rejäl båge viktigt. Då kan det vara motiverat att acceptera en något högre kostnad för bågen. Vid bistandsprövningen till barn ska hänsyn tas till det landstingsbidrag som kan utgå.

Kostnad för kontaktlinser kan endast godtas om det är det enda alternativet för sökanden och behovet har styrkts av läkare.

TANDVÅRD

Tandvård

Ekonomiskt bistånd utgår i första hand till akut tandvård.

Bistånd till nödvändig tandvård kan beviljas personer som under minst 1 år har haft försörjningsstöd eller inkomster i nivå med normen och som inte inom rimlig tid förväntas öka sina inkomster. Kostnaden för tandläkarens undersökning i samband med kostnadsförslaget ska inkluderas i biståndet men inte kostnad för uteblivande från besök.

Socialnämnden bör ge ekonomiskt bistånd till skäliga kostnader för nödvändig tandvård. Hit räknas också förebyggande åtgärder mot tandlossning. Nämnden bör i regel grunda sin bedömning på behandlande tandläkares val av åtgärder och vad denne anser vara nödvändig tandvård. Nämnden bör väga in om bistandsbehovet beräknas bli kort- eller långvarigt.

Ansökan om försörjningsstöd till tandvård bör göras före tandvårdsbehandlingen, även om behandlingen är akut.

Kommunens tandläkarkonsult anlitas i de fall en kortare väntan med behandlingen är möjlig, behandlingarkostnaderna överstiger 10 000 kronor och/eller olika behandlingsalternativ kan finnas.

Den sökande uppmanas att begära ett kostnadsförslag av sin tandläkare. Den sökande ska skriva på en fullmakt som godkänner att kostnadsförslaget skickas till konsulttandläkaren.

Omfattningen av tandvården och kostnaden ska jämföras med vad människor med ordinära inkomster har råd att kosta på sig.

Beviljad tandvård ska, om inte särskilda skäl föreligger, utföras inom tre månader från beslutsdatum.

Sökande som har egen inkomst över försörjningsstödsnivå men ändå söker bistånd till tandvårdskostnad kan beviljas bistånd för nödvändig tandvård i vissa fall. Om kostnad och omfattning är skäligt beviljas bistånd till den del av kostnaden som överstiger vad han eller hon själv kan betala med sitt normöverskott under 6 månader. I första hand ska den sökande dock hänvisas till avbetalning hos tandläkaren.

RÄTTSHJÄLPSKOSTNADER/RÅDGIVNINGSKOSTNADER

Samtliga rättshjälps- och rådgivningskostnader ska hänvisas till hemförsäkringens rättsskydd eller rättshjälpslagens regler om rådgivning. För kortare rådgivning än två timmar hänvisas till Advokatjouren, biblioteket i Jakobsbergs centrum.

Efter särskild prövning kan bistånd beviljas till rättshjälpsavgift i mål som gäller äktenskapsskillnad, vårdnad och umgänge med fokusering på barnperspektivet.

BEGRAVNINGSKOSTNAD

Bistånd till begravningskostnader enligt 4 kap. 1 § SoL utgår i de fall när dödsboets tillgångar inte är tillräckliga för att täcka en skälig kostnad för begravningen. Bouppteckning eller dödsboanmälan behöver i regel vara klar innan betalning av fakturan från begravningsbyrån kan ske. Oavsett om skulderna i ett dödsbo överstiger tillgångarna så har kostnaderna för begravning och boutredning företrädesrätt. I praktiken innebär detta att så snart det finns tillgångar ska dessa avräknas från ett eventuellt behov av ekonomiskt bistånd.

Innan beslut om bidrag fattas ska det undersökas om den avlidna hade försäkringar, som är avsedda att i första hand användas för begravning. För avliden i yrkesverksam ålder kan begravningshjälp eventuellt utgå genom någon arbetsmarknadsförsäkring. Sådana upplysningar kan man få av boutredaren.

Rätten till bistånd omfattar i första hand kostnader som är nödvändiga för att i Sverige begrava den döde. Kostnader för att transportera och begrava den döde i dennes hemland utanför Sverige ingår inte i rätten till bistånd. Kostnader för förtäring i samband med begravningen medges normalt inte och inte heller gravsten.

Norm för begravningskostnad: halvt basbelopp.

Resor vid nära anhörigs bortgång

Bistånd kan beviljas till resor inom Sverige för att den enskilde ska kunna närvara vid nära anhörigs dödsbädd eller begravning. Med nära anhörig menas make/maka eller dylikt, förälder, barn, syskon, mor- och farföräldrar och barnbarn.

SKULDER

Generellt gäller att ekonomiskt bistånd inte utgår för betalning av skulder.

Skatteskulder, underhållsbidrag och böter är exempel på skulder som enligt särskilda regler kan avskrivas eller efterges.

Skuld för barnomsorgsavgift

I första hand bör den som fått skuld på barnomsorgsavgift undersöka möjligheten till avbetalning.

Vid ansökan om ekonomiskt bistånd ska det avgöras om bistånd redan utgått till avgiften vid normutbetalning. Konsekvenserna för familjens ekonomi i övrigt om barnomsorgsplatsen förloras ska utredas samt barnperspektivet beaktas. Har däremot bistånd tidigare inte utgått till barnomsorgsavgift och framgår det klart att den sökande under den period som skulden uppstått varit berättigad till bistånd ska bistånd till skulden kunna utgå.

Vid bedömningen av huruvida bistånd till skulden ska utgå ska hänsyn tas till om barnet av fysiska, psykiska, sociala eller språkliga skäl behöver barnomsorg som stöd.

Hyresskuld

Har någon på grund av för låg inkomst ådragit sig hyresskuld innan kontakt tas med socialtjänsten kan ekonomiskt bistånd ges för den del av skulden som orsakats av den för låga inkomsten (i förhållande till norm). Sådant bidrag prövas enligt 4 kap. 1 § SoL. I övrigt prövas hyresskulden enligt 4 kap. 1 § SoL och 4 kap. 2 § SoL

Om den sökande däremot haft inkomst över normen för försörjningsstöd eller fått komplettering inkluderande hyreskostnaden men trots detta underlåtit att betala hyran ska han normalt själv betala skulden. I första hand bör avbetalningsplan med hyresvärden kunna upprättas.

Vid upprepade hyresskulder ska restriktivare bedömning göras. För att undvika upprepning ska hushåll som beviljats bistånd till hyresskuld så långt det är möjligt följas upp.

I barnfamiljer är det framför allt hänsynen till barnen och den inverkan en eventuell avhysning kan få som måste övervägas. Täta byten av skola kan vara till men för barn. Det ska särskilt uppmärksammas om hyresskulderna kan vara ett uttryck för omsorgssvikt från förälderns sida och om det därmed finns anledning till oro för barnens hälsa och utveckling. Även andra faktorer såsom familjemedlemmars hälsotillstånd, bostadens betydelse för försörjningsmöjligheterna och situationen på bostadsmarknaden måste beaktas.

Om hyresskuld utöver norm beviljas ska frågan om återkrav aktualiseras. För att undvika en ny hyresskuld kan hyresdelen av försörjningsstödet betalas direkt till värden.

När en hyresskuld har lett till uppsägning av lägenheten har hyresvärden skyldighet att meddela socialnämnden detta (Underrättelse 1). Nämnden ska ta kontakt med hyresgästen när meddelandet om uppsägning inkommit enligt fastställd rutin. Behovet av bistånd utreds. Hyresvärden kan senare ansöka om avhysning hos kronofogdemyndigheten som efter utslag informerar nämnden om avhysningsdatum (Underrättelse 2). Har förvaltningen inte tidigare fått kontakt med hyresgästen måste man nu göra ett nytt försök. Det gäller i synnerhet barnfamiljer. Någon från socialtjänsten ska närvara vid verkställandet av avhysningen och följa upp hur det går för hyresgästen samt i förekommande fall erbjuda tillfälligt logi.

Kvarskatt

Vid kvarskatt är orsaken vanligen att den skattepliktige underlåtit att betala in skatt på sidoinkomster eller betalat för låg preliminär skatt. Ekonomiskt bistånd utgår inte.

Bistånd utgår inte heller om försäkringskassan underlåtit att dra skatt på föräldrapenning. Handläggare bör uppmana personer med föräldrapenning att begära att skatt dras av försäkringskassan.

Skatteåterbäring är en inkomst som reducerar försörjningsstödet.

INKOMSTER OCH TILLGÅNGAR SOM REDUCERAR EKONOMISKT BISTÅND

FASTSTÄLLANDE AV BEHOV AV EKONOMISKT BISTÅND

Behov av försörjningsstöd beräknas genom att normens grundbelopp och eventuella tilläggsbelopp läggs samman, varvid hushållets bruttobelopp framkommer. Generellt gäller att alla inkomster och tillgodohavanden reducerar detta belopp, varefter nettobeloppet blir den summa, som enligt huvudregeln kan utbetalas.

Exempel på inkomster som i sin helhet reducerar bidragsbeloppet:

- Arbetsinkomster efter preliminärt skatteavdrag.
- Sjukförsäkringsförmåner och föräldrapenning efter preliminärt skatteavdrag.
- Underhållsbidrag, underhållsstöd.
- Pension efter preliminärt skatteavdrag (folkpension med pensionstillskott, ATP, privat pension, barnpension och barn tillägg).
- Arbetslöshetsunderstöd.
- Bidrag vid arbetsmarknadsutbildning.
- Studiestöd.
- Bostadsbidrag.
- Familjebidrag.
- Arvodet av familjehemsersättning och annat arvode.
- Skatteåterbäring.
- Räntor (inklusive livränta).
- Barnbidrag/studiebidrag och flerbarnstillägg.
- Aktieutdelning, andra utdelningar och vinster.
- Vårdbidrag. Endast den beskattningsbara delen. Se nedan

Inkomster som inte reducerar ekonomiskt bistånd

- Handikappersättning. Detta är en social förmån och kan utgå till den som fyllt 16 år. Ersättningen utgår för att täcka de merkostnader, som förorsakas av handikappet och är skattefri.
- Vårdbidrag. Detta kan utgå till föräldrar för vård av barn, som ej fyllt 16 år, om barnet på grund av sjukdom är i behov av särskild tillsyn och vård. En viss del av vårdbidraget utgör ersättning för de merkostnader, som uppstår i samband med vården. På det beslutsmeddelande, som försäkringskassan sänder ut anges hur stor del av vårdbidraget som avser merkostnader. Denna del är obeskattad och ska inte reducera försörjningsstödet.
- Omkostnadsdelen av familjehemsersättning.

- Extra tillägg till studiebidrag vid gymnasiestudier. Det extra tillägget ges till elever från familjer med låga inkomster.
- Barn och skolungdomars inkomster av eget arbete ska inte reducera föräldrars försörjningsstöd. Se kap 4 § 1a SoL.

TILLGÅNGAR

I princip ska ekonomiskt bistånd inte beviljas om den sökande har egna obundna tillgångar i form av bankmedel, aktier, obligationer o. dyl. Detta gäller även om man fått tillgången genom arv, gåva eller testamente.

Sparade medel

Normens konstruktion bygger på att hushållet ska kunna planera vissa utgifter på längre sikt, exempelvis klädinköp. I de fall då försörjningsstöd utgår under längre tid måste därför ett visst sparande accepteras.

Huvudregeln är att ekonomiskt bistånd inte beviljas den som har kapital. Undantag: Varje ålderspensionär har rätt att ha ett kapital på högst 35 procent av basbeloppet utan att detta påverkar bedömningen vid ansökan om ekonomiskt bistånd.

Bil, båt, motorcykel husvagn etc.

Den som äger bil, båt, motorcykel, husvagn och liknande ska i normalfallet avyttra densamma innan ekonomiskt bistånd kan beviljas. Dock ska bidrag kunna utgå till uppehälle i en akut situation. Skälig tid måste ges för att realisera tillgången.

Bilnehav ska kontrolleras hos bilregistret i alla aktuella ärenden. Vid tveksamhet om fordonets ekonomiska värde uppmanas den sökande att själv inkomma med intyg därom från auktoriserad motorfirma eller annan bilförsäljare som kan godkännas.

Om någon, som söker ekonomiskt bistånd, äger en bil ska vi kräva att bilen säljs. Vinsten vid försäljning ses som inkomst, som reducerar försörjningsstödet. Eventuell betalning av skulder för bilen godkänns som utgift.

Undantag från ovanstående får ske:

- Om bidragsbehovet är mycket tillfälligt (högst två månader).
- Om bilen används som handikappfordon. Innehavaren har då skattebefrielse och visst belopp för driften av bilen.
- Om sökanden eller medsökanden är i behov av bil för att ta sig till och från arbetet. I dessa fall kan en bil till ett maxvärde av 30 000 kronor accepteras.
- Undantag: Handikapp fordon kan vara värda mer.

I de fall där bilen är nödvändig för arbetsresor kan skattejämkning sökas. Generellt beviljas ett belopp motsvarande ett SL-kort och det står sökande fritt att i stället använda detta belopp till bilkostnader. Ekonomiskt bistånd till resterande kostnader för bilen beviljas inte.

Fastighet/bostadsrätt

Egen fastighet och lägenhet med bostadsrätt eller andelsbevis utgör en tillgång, som kan avyttras och därmed undanröja behovet av ekonomiskt bistånd. Vid kortvarigt biståndsbehov kan bidrag dock utbetalas. Vid mer långvarigt behov se rubrik "Bostadsrätt" och "Egen fastighet".

Fritidshus

Vid innehav av fritidshus bör ekonomiskt bistånd inte beviljas. Fritidshuset utgör en tillgång, som kan avyttras, eller hyras ut.

Vid avyttring av fast egendom måste rimligt rådrum godtas, max 6 månader. Bistånd kan beviljas mot återbetalning.

SÄRBESTÄMMELSER FÖR VISSA BIDRAGSSÖKANDE

Föräldrar med minderåriga barn

Hemarbetande make/maka ska anmodas att söka arbete och eventuell barnomsorg om familjen är beroende av ekonomiskt bistånd. Föräldrars underhållsskyldighet mot barn fastslås i Föräldrabalken kapitel 7.

Föräldrapenning kan lyftas upp till två månader före beräknad nedkomst. Något krav att ta ut föräldrapenning före förlossning bör dock inte ställas på den som ej så önskar. Detta är ett undantag från huvudprincipen att andra sociala förmåner ska utnyttjas före ekonomiskt bistånd.

Erbjuden plats i förskola eller familjedaghem ska accepteras för att ekonomiskt bistånd ska kunna beviljas.

Makar eller sammanboende

Makar är civilrättsligt underhållsskyldiga mot varandra. Vid beräkning av makars bidragsbehov ska deras inkomster räknas som gemensamma.

Grundprincipen är att äktenskapsbalken och föräldrabalken går före andra lagar. Innan dom i äktenskapsskillnad finns är makarna försörjningsskyldiga gentemot varandra och gemensamma barn.

Undantag kan göras till exempel då man behöver tid att utreda och då kan hyra, matpengar och barnomsorg beviljas.

Likaså undantag om det gäller ärenden där kvinna är utsatt för våld och till exempel flytt till kvinnojour - då bör full norm utgå.

Många gör ingen officiell bodelning vid skilsmässa vilket ofta kan leda till att man söker ekonomiskt bistånd till möbler med mera.

Man kan få hjälp med bodelning dels av bodelningsförättare vid tingsrätten eller av jurister.

Med gifta sammanboende likställs vid bidragsprövningen personer (av olika eller samma kön) som sammanbor under äktenskapsliknande förhållanden och som har ekonomisk hushållsgemenskap, varvid levnadsomkostnaderna för personerna, som ingår, sjunker. Ett ogift par som bor tillsammans förutsätts bistå varandra ekonomiskt även om det inte föreligger någon civilrättslig underhållsskyldighet. Detta gäller oavsett om samboförhållandet varat endast under en kortare tid.

Övriga sammanboende

Om två vuxna personer bor tillsammans utan att det är ett äktenskapsliknande samboförhållande föreligger ingen underhållsskyldighet. Det kan gälla till exempel förälder - vuxet barn, kamrater et cetera. I sådana fall måste utredas om de är beredda att bidra till varandras försörjning. Om så inte är fallet tas hänsyn endast till den sökandes ekonomiska situation.

Ungdomar

Föräldrar är underhållsskyldiga tills barnet fyllt 18 år. Går den unge fortfarande i skolan vid denna tidpunkt, är föräldrarna dock underhållsskyldiga så länge skolgången pågår, dock längst till dess den unge fyller 21 år.

Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförbar grundutbildning. Hit räknas också det individuellt anpassade gymnasieprogrammet. Föräldrarnas underhållsskyldighet kvarstår även om barnet flyttat hemifrån, till exempel studerar på annan ort.

Föräldrar som inte klarar sin försörjningsplikt har rätt att söka ekonomiskt bistånd. Om föräldrarna försummar sin skyldighet att försörja barnet, bör socialnämnden i första hand verka för att underhållsskyldigheten fullgörs. Finns inga andra möjligheter, bör socialnämnden ge ekonomisk hjälp även till en ung person vars försörjning vilar på föräldrarna. Att utan vårdnadshavarens medgivande bistå barnet ekonomiskt bör dock vara en lösning som inte tillgrips förrän i sista hand.

Hemmaboende ungdomar som har inkomster

ska betala en rimlig ersättning för kost och logi. Lämpligt är att föreslå föräldrarna att den unge betalar enligt Konsumentverkets rekommendation.

Ungdomars boende

Ungdomar anses normalt tillförsäkras skälig levnadsnivå vad avser boendet genom att bo i föräldrahemmet.

Den enskilde har en skyldighet att planera sin ekonomi så att han så långt möjligt undviker ett bidragsberoende. Detta medför att hemmaboende ungdomar inte har någon rätt till bistånd för ett eget boende. Rätt till bistånd finns bara om ett eget boende är nödvändigt för att tillförsäkra en skälig levnadsnivå.

Studerande

Huvudregeln är att vuxna studerande ska klara sin försörjning genom det studiestöd som utgår. Försörjningsstöd under studietiden ska beviljas endast då synnerligen starka sociala skäl föreligger eller tillfälligt i akuta situationer.

Undantag som motiverar särskild prövning:

- Grundläggande svenskundervisning (SFI). SFI bedrivs som deltidsstudier och kan kombineras med deltidsarbete. Är det inte möjligt att få deltidsarbete och andra tillgångar saknas är ekonomiskt bidrag en rättighet under studietiden. Ogiltig frånvaro från SFI reducerar biståndet. Reduceringen görs från riksnormen med antalet frånvarodagar delat med 20.
Vid högre frånvaro än 10 dagar förloras rätten till försörjningsstöd.
- För studier på komvux, på grundskolenivå ska studiemedel tagas ut.

- När det gäller sammanboende par där ena parten studerar med CSN-lån och den andra är heltidsarbetande men blir arbetslös och de har barn, kan eventuellt undantag göras.
- Arbetsmarknadsutbildning om utbildningsbidraget är otillräckligt.

Pensionärer

Hel pension (folkpension, pensionstillskott, ATP och ev. annan pensionsförmån) överstiger i normalfallet normen för försörjningsstöd.

Personer, som har hemtjänst och/eller bor i särskilda boendeformer, har rätt att behålla ett så kallat förbehållsbelopp sedan boendekostnad, mat och hemtjänstavgift har betalats. Detta förbehållsbelopp är avsett för personliga kostnader som till exempel mat, kläder, läkarvård och tandvård.

Arbetslösa

Arbetslösa ska i första hand söka sin försörjning genom ersättning från arbetslöshetsförsäkringen.

Förutsättningen för att ekonomiskt bistånd ska utgå vid arbetslöshet är att den arbetslöse står till arbetsmarknadens förfogande samt söker arbete genom arbetsförmedlingen. De som inte har rätt till arbetslöshetsförsäkring skall också vara aktuella hos kommunens Jobbcenter. Att stå till arbetsmarknadens förfogande betyder att man söker alla rimliga arbeten som ligger inom ens kompetens. Man har inte rätt att anse sig vara överkvalificerad. Skyldigheten att söka arbete gäller heltidsarbete om det går att få.

Det är bra om kommunen uppmuntrar och underlättar för flytt till ort där det finns arbete. Med utgångspunkt i barnets bästa och utifrån kunskapen om att barn med yrkesarbetande föräldrar har bättre förutsättningar i sina liv än barn i bidragstagande familjer, kan det även vara motiverat att även barnfamiljer flyttar för att föräldrarna ska kunna långsiktigt försörja sig genom arbete. Arbetets varaktighet och omfattning måste då övervägas, liksom konsekvenserna av en flytt för eventuella övriga familjemedlemmar.

Den som utan godtagbart skäl säger upp sig från sitt arbete ska förvägras rätt till bistånd enligt 4 kap.1-3 §§ SoL.

Den som vägrar att ta anvisat arbete eller arbetsmarknadsåtgärd är ej berättigad till bistånd enligt SoL, såvida det inte föreligger tungt vägande skäl. Detsamma gäller person som utan godtagbart skäl avböjt att delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som anvisats av kommunens resurscenter för arbetslösa - Jobbcenter. Sådan praktik eller kompetenshöjande verksamhet anvisas av socialnämnden enligt 4 kap. 4 § SoL.

Avslagsbeslutet kan motiveras enligt 4 kap. 5 § SoL.

Observera att ogiltig frånvaro från praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet ska medföra reduktion från riksnormen med antalet frånvarodagar delat med 20.

Företagare

Huvudregeln är att ekonomiskt bistånd inte ska utgå för att finansiera affärsverksamhet eller till att reglera skulder som uppkommit i sådan verksamhet.

Om en företagare söker ekonomiskt bidrag kan ansökan avslås med hänvisning till att han antingen kan ta ut avtalsenlig lön eller ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. Företaget bör dock avyttras inom max 3 månader (rätt till ekonomiskt bistånd kan föreligga under den tiden).

Den som startar ett företag bör vara medveten om att det kan vara svårt att ta ut någon lön den första tiden och räkna med detta i sina kalkyler.

Alla företag ska ha en bokföring, som ofta sköts av en bokföringsfirma. Många företag har en godkänd revisor. För ett aktiebolag är detta ett legalt krav. Såväl revisorn som bokföringsfirman kan lämna upplysningar till socialtjänsten.

Observera att den som har eget företag kan vara ansluten till en arbetslöshetskassa för företagare!

Om ett företag begärts i konkurs tillsätter tingsrätten en konkursförvaltare. De anställda vid företaget får statlig lönegaranti under max sex månader. Däremot har ägaren till företaget ingen lönegaranti. Kronofogdemyndigheten eller tingsrätten kan lämna upplysningar om vem som är konkursförvaltare och denne kan svara på frågor om lönegarantin.

Om företaget lagts ned eller är föremål för konkursutredning och företagaren inte har någon annan försörjningsmöjlighet kan ekonomiskt bistånd beviljas. Samma krav kan ställas som på andra arbetslösa.

Institutionsplacering

För person som är intagen på kriminalvårdsanstalt ansvarar staten för alla kostnader som är förenade med vården. Folkbokföringskommunen har ansvaret för bistånd, stöd och sociala tjänster, som kan bli aktuella i samband med att vården avslutas såväl när det gäller kriminalvård som vård på sjukhus eller annan sjukvårdsinrättning på initiativ av någon annan än en kommun, 16 kap. 2 § SoL.

Personer som dömts till kortare fängelsestraff kan ansöka om intensivövervakning som ett alternativ till fängelse. Grundtanken är att personer vid korta straff ska kunna fortsätta arbeta, studera eller delta i rehabiliterande verksamhet. Den dömda jämställs med frivårdsklient, och har exempelvis rätt att fortsätta uppbära eventuell pension eller sjukpenning, dock inte ersättning från A-kassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personen rätt till ekonomiskt bistånd från kommunen till sin försörjning under verkställigheten med fotboja. Om verkställigheten med fotboja upphävs och övergår till anstaltsvård gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården. Ekonomiskt bistånd till eventuellt merkostnader på grund av intensivövervakningen, såsom avgifter, telefoninstallation eller resor till och från aktiviteter, ska inte beviljas då dessa bekostas av kriminalvårdsmyndigheten (KVVFS 1999:2).

Personer som avtjänar fängelsestraff som ett led i frigivningsförberedelserna kan ansöka om verkställighet utanför anstalt med intensivövervakning med fotboja, så kallad IÖV utsluss, i slutet av verkställigheten. Dessa personer är då fortfarande inskrivna på anstalt och har inte rätt till ekonomiskt bistånd för sin försörjning, utan reglerna för inskrivna inom kriminalvården gäller (KVVFS 2001:4).

Fickpengar

Vuxna, som vårdas på institution, i familjevård eller på sjukhus och saknar egna medel, kan få fickpengar till sina personliga utgifter. Se vidare "bistånd vid institutionsvistelse" s 10.

Utländska medborgare

En utländsk medborgare får inte uppehålla sig i Sverige mer än tre månader från inresan utan att ha uppehållstillstånd. I de fall sökande vistats i landet mer än tre månader utan uppehållstillstånd har kommunen underrättelseskyldighet till polisen enligt utlämningsförordningen 6 kap. 1 och 2 §§.

Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha uppehållstillstånd eller visum redan vid inresan.

Utländsvistelse

Den som antingen studerar SFI eller är aktivt arbetssökande, och avbryter detta på grund av utländsvistelse är inte berättigad till försörjningsstöd vid återkomsten. Han har inte bidragit till att bli självförsörjande. Avslag kan ges för den första månaden efter återkomsten. Av samma anledning bör inte försörjningsstöd utgå under utländsvistelsen och inte heller till resan.

EU-medborgare

För EU-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på permanent eller tillfälligt uppehållstillstånd enligt utlänningslagen inte gäller för dem. Bestämmelser om EU-medborgare återfinns i stället i utlänningsförordningen som reglerar EU-medborgares rätt att vistas i landet.

Allmän orientering

För en EU-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på uppehållstillstånd enligt utlänningslagen inte gäller för dem under vissa förutsättningar. Bestämmelser om uppehållsrätt, som reglerar EU-medborgares rätt att vistas i landet, finns i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Reglerna om uppehållsrätt omfattar även medborgare från EES-länderna Island, Norge och Liechtenstein. Reglerna om uppehållsrätt omfattar dock inte medborgare från Schweiz, för vilka tidigare regler om uppehållstillstånd fortfarande gäller. Reglerna om uppehållsrätt är endast tillämpliga på sådana EU-medborgare som reser till eller uppehåller sig i en annan medlemsstat än den de själva är medborgare i och därigenom utnyttjar den fria rörligheten. Med uppehållsrätt avses en rätt för EU-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd under vissa förutsättningar. EU-medborgaren har uppehållsrätt om han eller hon

- är arbetstagare eller egen företagare i Sverige
- har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning
- är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och sina familjemedlemmar som gäller i Sverige
- har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige.

Med familjemedlem avses make/maka eller sambo. Med familjemedlem avses vidare släkting i rakt nedstigande led till EU-medborgare eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är under 21 år eller är beroende av dem för sin försörjning. Slutligen avses även släkting i rakt uppstigande led till EU-medborgare eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är beroende av dem för sin försörjning. En registrerad partner jämställs med make. Det skall noteras att familjemedlemmar inte behöver vara EU-medborgare för att ha uppehållsrätt.

Om en svensk medborgare gifter sig med en medborgare från annat EU-land eller annat utomnordiskt land, ska denne dock ha sökt och beviljats uppehållstillstånd i Sverige innan inresa i landet. Detta krävs dock inte om medborgaren från annat EU-land själv uppfyller kriterierna för att ha uppehållsrätt exempelvis genom en anställning i Sverige.

Upphållsrätten finns så länge villkoren är uppfyllda. En EU-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år har permanent uppehållsrätt.

Registrering och ansökan om uppehållskort

En EU-medborgare som har uppehållsrätt och som avser att stanna i Sverige under längre tid än tre månader skall enligt utlänningslagen registrera sig hos Migrationsverket. Registreringsskyldigheten gäller dock inte arbetssökande. En EU-medborgares familjemedlem som inte är EU-medborgare skall ansöka om uppehållskort hos Migrationsverket senast 3 månader efter ankomsten till Sverige. Ett bevis om registreringen och ett intyg om inlämnad ansökan om uppehållskort utfärdas omedelbart. Upphållskortet, som skall upprättas inom sex månader från ansökan, gäller i fem år från dagen för utfärdandet.

Ett bevis om registrering eller ett intyg om inlämnad ansökan om uppehållskort kan användas av EU-medborgaren vid en biståndsansökan för att visa att han eller hon har uppehållsrätt som t.ex. arbetstagare.

Yrkesverksamma personer

En EU-medborgare har uppehållsrätt om han eller hon är arbetstagare eller egen företagare i Sverige. Detta förutsätter att en arbetstagare kan visa intyg om anställning eller liknande. Om en EU-medborgare som arbetstagare vistas i Sverige har de samma rätt till ekonomiskt bistånd som svenska medborgare. För rätt till bistånd krävs det självklart att övriga krav enligt 4 kap 1 § SoL är uppfyllda.

Arbetsökande

En EU-medborgare har vidare uppehållsrätt om han eller hon är arbetsökande i Sverige med verklig möjlighet att få anställning. Enligt EG-rättslig praxis har den arbetsökande i regel rätt att vistas 6 månader i medlemsstaten för att söka arbete. Vad gäller socialt bistånd till personer som är arbetsökande har dessa enligt EG-rätten ingen rätt till socialt skydd men däremot har de möjlighet att få stöd enligt socialtjänstlagen. Rätten till bistånd för dessa personer har hittills inte prövats av Regeringsrätten och därför är det osäkert hur långt kommunens yttersta ansvar sträcker sig. Vistelsebegreppet och socialtjänstens regler om kommunens yttersta ansvar samt den enskildes rätt till bistånd innebär att en individuell prövning måste göras om bistånd skall utgå och i vilken omfattning.

En arbetsökande EU-medborgare har i regel inte rätt till försörjningsstöd. En individuell bedömning måste dock alltid göras i det enskilda fallet, där hänsyn bl.a. skall tas till vistelsetidens längd och avsikten med vistelsen. Se även under Akut nödsituation.

För personer med rätt till arbetslöshetsersättning enligt hemlandets regler finns möjlighet att under tre månader ta med sig denna ersättning till det land där man tillfälligt vistas.

Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall, i vilken omfattning bistånd skall utges.

Icke yrkesverksamma personer

Vidare har vissa studerande och personer, t.ex. pensionärer, som har tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och en heltäckande sjukförsäkring uppehållsrätt. En EU-medborgare, som lagligen vistas i Sverige vid biståndsbedömningen, ska i princip behandlas på samma sätt som en svensk medborgare under samma förutsättningar. Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall, i vilken omfattning bistånd skall utges.

Tillfällig vistelse

EU-medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, t.ex. som turister eller affärsresande, och som inte har något arbete i Sverige och inte heller har för avsikt att arbeta i Sverige ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett hem.

Det skall noteras att en EU-medborgare som uppfyller kriterierna för uppehållsrätt enbart kan bli aktuella för avvisning i särskilda situationer. EU-medborgare som inte är arbetstagare, egenföretagare, arbetssökande och deras familjemedlemmar får dock avvisas t.ex. om de under vistelsen i Sverige utgör en belastning för biståndssystemet enligt socialtjänstlagen.

Den underrättelseskyldighet till polisen som föreligger enligt 7 kap. 1 § utlänningsförordningen omfattar inte EU-medborgare med uppehållsrätt.

Utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, till exempel turister, affärsresande och säsongsarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation, och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dagersättning enligt lag om mottagande av asylsökande med flera. (LMA). Detta gäller oavsett om den asylsökande vistas på förläggningen eller hos släkting i kommunen.

Kommunen ansvarar för gruppen "Övriga som sökt uppehållstillstånd" i Sverige och som omfattas av 1 § punkt 3 i lag om mottagande av asylsökande med flera (LMA) det vill säga "har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas". Dessa personer ska beviljas dagersättning enligt LMA och det utbetalas av kommunen. Detta gäller även personer som tidigare haft uppehållstillstånd som upphört att gälla och som sökt nytt uppehållstillstånd. I de senare fallen kan det även bli aktuellt att bevilja hyra eller dylikt.

Dagersättning ska täcka kostnader för livsmedel, kläder och skor, fritidsaktiviteter, hygienartiklar och andra förbrukningsvaror. Dagersättningen ska även täcka utgifter för hälso- och sjukvård, tandvård samt läkemedel.

Om särskilt angelägna behov uppstår kan särskilt bidrag lämnas för kostnader för vinterkläder, glasögon, kosttillskott, handikapputrustning, spädbarnsutrustning och begravningskostnad.

Bistånd som kommunen utger enligt LMA ska åter sökas från staten.

Migrationsverket tillämpar mycket restriktiva bedömningar när det gäller särskilt bidrag enligt LMA (se Migrationsverkets föreskrifter SIVFS 1997:2) så själva dagersättningen är i princip det enda belopp kommunen kan påräkna sig vid åter sökning från staten.

Personer som omfattas av LMA har inte rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL för förmåner av motsvarande karaktär, vilket inte kan överklagas.

Undantag från ovanstående ska göras för barn under 18 år som bor hos vårdnadshavare med uppehållstillstånd. Dessa ska ges bistånd enligt socialtjänstlagen.

Med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländsk medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska kunna uppvisa följande:

- Beslut om uppehålls- och arbetstillstånd
- Om tidigare tillstånd har gått ut, bevis på inlämnad ansökan om förnyat uppehålls- och arbetstillstånd.

Utländska medborgare med uppehållstillstånd för besök, ska bedömas på samma sätt som utländska medborgare som befinner sig tillfälligt i landet. För utländsk medborgare utan viseringsplikt krävs denna typ av uppehållstillstånd efter tre månaders vistelse i Sverige. Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha denna typ av uppehållstillstånd redan vid inresan.

Studenter ska inte beviljas ekonomiskt bistånd annat än i undantagsfall, till exempel en akut nödsituation. Upphållstillståndet har beviljats under förutsättning att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet.

Kostnader för svenskt medborgarskap

Ekonomiskt bistånd utgår inte till kostnad för svenskt medborgarskap.

Återflyttning till hemlandet

Statlig ersättning utgår för ekonomiskt bistånd till resekostnad för utlänning som sökt uppehållstillstånd i Sverige men som vill återvända till hemlandet innan han fått svar på sin ansökan.

Migrationsverket har vissa möjligheter att ge bidrag till hemresa och vissa andra flyttkostnader för flyktingar och därmed jämställda.

ÅTERBETALNING AV EKONOMISKT BISTÅND - SOCIALBIDRAGS- BEDRÄGERI

Återbetalning av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § och 4 kap. 2 § SoL

Huvudprincipen när det gäller bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL är att det beviljas utan återbetalningsskyldighet för den enskilde. Enligt bestämmelserna i 9 kap.1 och 2 §§ får dock socialnämnden under vissa omständigheter återkräva ekonomisk hjälp som den enskilde erhållit.

En förutsättning för återkrav är att beslutet är skriftligt och att det delgivits den enskilde. All ekonomisk hjälp enligt 4 kap. kan endast återkrävas om det är utsagt från början. Beslutet ska innehålla uppgifter om de omständigheter som utgör grunden för återbetalningsplikten. Vidare ska den sökande delges beslutet. Nämnden behöver också kunna styrka att den enskilde verkligen delgivits beslutet i de fall nämnden väcker talan om återbetalning hos länsrätten. Den enskilde ska underteckna en återbetalningsplan eller underteckna ett delgivningskvitto, som visar att hon eller han verkligen tagit del av beslutet.

Återkrav av försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL

Försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL får endast återkrävas om det har lämnats

1. som förskott på förmån eller ersättning,
2. till den som är indragen i arbetskonflikt, eller
3. till den som på grund av förhållanden som han eller hon inte kunnat råda överhindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar.

Förskott på förmån

Som förmån eller ersättning räknas förmåner från försäkringskassan, till exempel pension, sjukbidrag, livränta, bostadstillägg för pensionärer, sjukpenning, föräldrapenning, vårdbidrag och underhållsstöd. Andra ersättningar eller förmåner kan exempelvis vara lön, arbetslöshetsersättning och studiestöd.

En förutsättning för att bistånd ska anses som förskott på förmån eller ersättning är att det utbetalda biståndet omfattar samma tidsperiod som förmånen.

Arbetskonflikt

Det anses viktigt att samhället förhåller sig neutralt, varför försörjningsstöd som utgår under konflikt bör vara återbetalningspliktigt. Återbetalningsskyldigheten gäller inte försörjningsstöd som utbetalats till den enskildes make/maka eller barn, utan enbart den som är indragen i arbetskonflikten och om bidraget är orsakat av densamma.

Förhållanden som den enskilde inte kan råda över

Punkt 3 ovan gäller exempelvis vid bankstrejk, men också om tekniska fel uppstår i löneutbetalningssystemet. Den enskilde kan då inte förfoga över sina tillgångar. Det försörjningsstöd som utgår kan återkrävas.

Återbetalning av hjälp som utbetalats på felaktiga grunder

Ekonomiskt bistånd kan också återkrävas enligt 9 kap. 1 § SoL om någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter eller på annat sätt förorsakat att ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § utgått obehörigen eller med för högt belopp.

Återbetalningsskyldigheten gäller även om den enskilde inte har haft för avsikt att framkalla den felaktiga utbetalningen. Kommunen kan dock ta hänsyn till orsaken till underlåtenheten eller beteendet vid prövning av om återbetalningsskyldigheten ska efterges enligt 9 kap. 1 och 2 §§ och i 8 kap. 1 § första och andra styckena SoL.

Socialbidragsbedrägeri

Om en handläggare misstänker att en sökande medvetet har lämnat felaktiga uppgifter eller förtigit uppgifter vid ansökan om ekonomiskt bistånd ska anmälan med utredning ske till sociala utskottet (SU).

SU beslutar om återkravet av det felaktigt utbetalda biståndet samt även om det ska göras polisanmälan för socialbidragsbedrägeri.

För ytterligare information hänvisas till Bidragsbrottslagen.